

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/14/2025
Identifikačné číslo spisu: 1418205015
Dátum vydania rozhodnutia: 25.02.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Erika Šobichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:1418205015.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne: E. F., narodenej XX. T. XXXX, B., F. XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou RASLEGAL, s. r. o., Bratislava, Mostová 2, IČO: 36 855 561, proti žalovaným: 1/ Š. V., narodený XX. T. XXXX, B., M. X, 2/ F. V., narodený XX. H. XXXX, B., I. XX, obaja zastúpení Advokátskou kanceláriou JUDr. Michaela Ďuričkovičová, s. r. o., Bratislava, Cukrová 14, IČO: 51 240 912, o určenie vlastníckeho práva k bytu, (pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava IV) a v súčasnosti vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. 25C/44/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 25. januára 2024 č. k. 10Co/32/2023-520, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaní 1/ a 2/ majú právo na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Súd prvej inštancie žalobu zamietol, žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu, konanie voči žalovanému 3/ zastavil, žalovanému 3/ nárok na náhradu trov konania nepriznal a návrh žalobkyne na prerušenie konania zamietol.

2. Na základe odvolania žalobkyne Krajský súd v Bratislave (ďalej aj odvolací súd) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil. Žalovaným 1/ a 2/ priznal proti žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd, ktorý bol viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (ust. § 379 a § 380 CSP), preskúmal napadnutý rozsudok, prejednal odvolanie bez nariadenia odvolacieho pojednávania a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne nie je dôvodné. Podľa ust. § 219 ods. 3 CSP verejne vyhlásil rozsudok, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil, pretože je vo výroku vecne správny. Potvrdil ho však z iných dôvodov. Vychádzal pri tom zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, keď nepovažoval za potrebné zopakovať ani doplniť ním vykonané dokazovanie.

2.2. V prvom rade považoval odvolací súd za potrebné uviesť, že predmetom odvolacieho prieskumu bol rozsudok súdu prvej inštancie len v časti zamietnutia žaloby žalobkyne o určenie, že žalovaná je

vlastníčkou vyššie špecifikovaného bytu, smerujúcej proti žalovaným 1/ a 2/ (a súvisiaceho výroku o trovách konania). Žiadna zo strán nepodala odvolanie proti výrokom napadnutého rozsudku, ktorým súd prvej inštancie konanie voči žalovanému 3/ zastavil a žalovanému 3/ nárok na náhradu trov konania nepriznal, a preto nadobudol rozsudok súdu prvej inštancie v tejto časti právoplatnosť. I keď žalobkyňa v odvolaní poukazovala na údajné pochybenia súdu prvej inštancie v súvislosti s jeho postupom v konaní po úmrtí pôvodného žalovaného F. V. (napr. namietala, že pokračoval v konaní so žalovanými 1/ až 3/, vychádzajúc z okruhu dedičov, stanovených notárom, hoci dedičské konanie po poručiteľovi F. V. nebolo právoplatne skončené, a že nezastavil konanie voči žalovanému 3/ ihneď ako mal k dispozícii právoplatné rozhodnutie v dedičskom konaní), odvolanie proti výrokom rozsudku vo vzťahu k žalovanému 3/ nepodala, a preto sa odvolací súd s jej argumentáciou v tomto smere nezaoberal a ani ju nepožal do konštatlačnej časti tohto rozhodnutia, pretože je z dôvodu nepodania odvolania bezvýznamná.

2.3. Podľa ust. § 137 písm. c) CSP. možno žalobou požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu. Podľa ust. § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka možno vlastníctvo vecí nadobudnúť kúpnu, darovacou alebo inou zmluvou, dedením, rozhodnutím štátneho orgánu alebo na základe iných skutočností ustanovených zákonom.

2.4. Odvolací súd vychádzal z rovnakých zákonných ustanovení ako súd prvej inštancie, dospel však k inému záveru ohľadom aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne a vo vzťahu k jej naliehavému právnemu záujmu na požadovanom určení. V tejto súvislosti odvolací súd uvádza, že práve aktívnu vecnú legitímáciu žalobkyne a nedostatok jej naliehavého právného záujmu právna zástupkyňa žalovaných (resp. pôvodne žalovaného) v konaní pred súdom prvej inštancie namietala a tvrdila, že všetky sporné skutočnosti týkajúce sa bytu boli vyriešené v konaní vedenom na súde prvej inštancie rozsudkom sp. zn. 25C/417/2009 v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu sp. zn. 6Co/173/2018, v ktorých sa súdy vysporiadali aj s námietkami žalobkyne, obnovili stav právnej istoty, a pôvodný žalovaný bol opäť zapísaný v katastri nehnuteľností ako vlastník bytu. Žalobkyňa sa k týmto námietkam vyjadrovala a súd prvej inštancie sa s nimi vysporiadal v napadnutom rozsudku. Po preskúmaní napadnutého rozsudku odvolací súd zistil, že súd prvej inštancie najskôr (aj na námietku žalovaných) skúmal aktívnu vecnú legitímáciu a existenciu naliehavého právného záujmu žalobkyne na ňou požadovanom určení. Naliehavý právny záujem žalobkyne na ňou požadovanom určení ako aj danosť jej aktívnej vecnej legitímácie mal za preukázané s poukazom na nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS/549/2015 zo dňa 16.03.2016, v duchu ktorého môže dôjsť k prelomeniu zásady *nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet* pri zvažovaní všeobecných súvislostí kolízie základných práv, ako aj individuálnych okolností konkrétneho prípadu. Uviedol, že nakoľko žalobkyňa bola v minulosti na základe kúpnej zmluvy zo dňa 16.12.2009 evidovaná ako vlastníka bytu, považoval za potrebné zaoberať sa posúdením otázky, či je ňou uplatnený nárok dôvodný, a to aj za situácie, že medzičasom bola právoplatným rozhodnutím súdu určená neplatnosť tejto zmluvy a v katastri nehnuteľností bol v dôsledku tohto právoplatného rozhodnutia zapísaný ako vlastník pôvodný žalovaný (a z tohto dôvodu žalobu žalobkyne prejednal). Odvolací súd sa s týmto záverom súdu prvej inštancie nestotožnil a vyhodnotiac ho za nesprávny prijal opačný záver, že žalobkyňa nie je v spore aktívne vecne legitímovaná a na ňou požadovanom určení nemá naliehavý právny záujem. Vychádzal zo skutkových zistení súdu prvej inštancie z listinných dôkazov, opísaných v napadnutom rozsudku a uvedených vyššie, ktoré si osvojuje (a ktoré navyše ani neboli sporné), pričom zobral do úvahy aj argumentáciu žalobkyne, ktorá v odvolaní namietala, že skutočnosť, že súd prvej inštancie videl jej naliehavý právny záujem v rozhodovacej praxi Ústavného súdu SR ohľadom prelomenia zásady „*nemo plus iuris ad alium transferere potest ipse habet*“ v prospech dobromyseľného nadobúdateľa, hoci táto zásada by bola aplikovateľná iba za predpokladu, že by žalovaný, resp. pôvodný zosnulý žalovaný (F. V.) boli vlastníkami sporného bytu, svedčí o tom, že súd prvej inštancie nesprávne uchopil, čo je predmetom sporu.

2.5. Odvolací súd vychádzal zo zistenia (nesporného), že v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 25C/417/2009 bolo o žalobe F. V. (v tomto našom konaní pôvodného žalovaného) podanej proti E. Q. a žalobkyne E. F. rozsudkom (v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom odvolacieho súdu sp. zn. 6Co/173/2018) právoplatne rozhodnuté, že (zjednodušene) darovacia zmluva (aj zmluva o zriadení vecného bremena a zmluva o zrušení vecného bremena) uzavretá medzi darcom F. V. a obdarovanou E. Q., ktorou F. V. previedol darom vlastníctvo k bytu na E. Q., je neplatná. Ďalej súd určil, že kúpna zmluva následne uzavretá medzi predávajúcou E. Q. a kupujúcou žalobkyňou, ktorou

predávajúca previedla vlastníctvo k bytu na žalobkyňu, je neplatná. Vzájomnú žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala určenia, že F. V. nie je vlastníkom bytu, súd pre nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení taktiež právoplatne zamietol. Žalobkyňa podala dovolanie, ktoré Najvyšší súd SR uznesením sp. zn. 7Cdo/139/2019 zo dňa 30.01.2020 odmietol. Súdny všetkých inštancií sa v predmetnom konaní práve na argumentáciu žalobkyne veľmi podrobne zaoberali kolíziou princípov ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka a ochrany dobrej viery žalobkyne ako novej nadobúdateľky bytu (v tom čase zapísanej na liste vlastníctva). Súdny všetkých inštancií vychádzajúc z konkrétnych okolností daného prípadu uprednostnili pred dobrou vierou žalobkyne zásadu nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet, pričom svoje rozhodnutia aj vyčerpávajúcim spôsobom odôvodnili. Je potom nepochybné, že žalobkyňu ako dobromyseľnej nadobúdateľke bytu ochranu neposkytli, keď nezistili žiadne také výnimočné okolnosti, pre ktoré by bolo namieste prelomiť zásadu nemo plus iuris a poskytnúť jej ako dobromyseľnej nadobúdateľke, v tom čase v katastri nehnuteľností zapísanej ako vlastníčke bytu na LV, ochranu jej dobromyseľne nadobudnutého vlastníckeho práva. Právoplatnosťou týchto rozhodnutí bolo reparované porušenie práva pôvodného vlastníka bytu, pôvodne žalovaného F. V., a bola nastolená jeho právna istota. Žalobkyňa, ktorá bola v predmetnom spore neúspešná, má právo domáhať sa od predávajúcej vrátenia kúpnej ceny, ktorú jej zaplatila podľa kúpnej zmluvy, určenej súdom za neplatnú, podľa zásad o vydaní bezdôvodného obohatenia. Žalobkyňa aj takúto žalobu proti predávajúcej podala.

2.6. Súd je povinný v každom štádiu konania skúmať naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom určení, preto ho skúmal aj odvolací súd. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť daný v čase rozhodnutia. Podľa ustálenej súdnej praxe a rozhodnutí najvyšších súdnych autorít, ktorá je už notorietou, je naliehavý právny záujem daný vtedy, ak by bolo vyhovením žalobe možné odstrániť spornosť určitého právneho vzťahu, alebo právnej neistoty a ochrániť práva žalobkyne. Je tiež daný vtedy, ak by bolo bez požadovaného určenia buď právo žalobkyne ohrozené, alebo by sa jej právne postavenie stalo neistým. Existenciu naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení nemal odvolací súd za preukázanú a ani ju nezistil. Konštatuje, že žalobkyňa nemá žiadny nadobúdací titul k bytu podľa ust. § 132 Obč. zák. a ochrana jej práv ako dobromyseľnej nadobúdateľke bytu jej zo strany súdu právoplatne poskytnutá nebola. Žalobkyňa teda nie je v žiadnej právnej neistote o tom, či je vlastníčkou bytu, keďže jej vlastnícke právo nemožno odvodiť zo žiadneho nadobúdacieho právneho titulu a ochrana jej dobromyseľnosti bola súdmi všetkých inštancií odmietnutá. Vlastnícke právo k bytu nie je medzi žalobkyňou (ktorá žiadne právo k bytu nemá) a žalovanými 1/ a 2/ (ktorí byt nadobudli do spoluvlastníctva dedením po pôvodnom žalovanom F. V., potvrdeným rozhodnutím v dedičskom konaní) neisté, napriek tomu, že žalobkyňa právnu neistotu (len) tvrdí. Na požadovanom určení teda žalobkyňa nemá naliehavý právny záujem a na podanie žaloby o určenie jej vlastníctva k bytu nie je aktívne vecne legitimovaná.

2.7. Ak žalobkyňa argumentovala svoj naliehavý právny záujem tvrdením, že ide o spor dvoch nevlastníkov, a preto treba súdnym rozhodnutím určiť, kto má k bytu lepšie právo, pričom tvrdí, že práve ona, odvolací súd nesúhlasí. Sama žalobkyňa predsa nespornuje, že je nevlastníčkou bytu, s čím odvolací súd súhlasí, pretože nemá žiadny nadobúdací titul (a ochrana jej dobromyseľnosti jej poskytnutá nebola). Z tejto pozície nevlastníčky (teda osoby bez akéhokoľvek práva k bytu) žiada určiť svoje vlastnícke právo k bytu, keď žaluje žalovaných 1/ a 2/, zapísaných ako vlastníkov bytu na liste vlastníctva. Je potom úplne zjavné, že nejde o spor dvoch nevlastníkov, ale o spor nevlastníka a vlastníkov bytu. Odvolací súd opakuje, že ohľadom vlastníctva bytu žalobkyňa nie je v žiadnej právnej neistote, napriek tomu, že svoju právnu neistotu tvrdí. Len pre samotné privedenie ňou tvrdeného stavu, teda aby išlo o spor dvoch nevlastníkov, potom žalobkyňa žiada prejudiciálne vyriešiť otázku platnosti kúpnej zmluvy, na základe ktorej nadobudol pôvodný žalovaný F. V. vlastnícke právo k bytu, tvrdiac, že je neplatná. Žalobkyňa, ktorá nebola zmluvnou stranou tejto kúpnej zmluvy, nemá žiadne právo k bytu a nie je v žiadnom právnom vzťahu so žalovanými 1/ a 2/, nie je ani aktívne vecne legitimovaná vyvolať spor o neplatnosť predmetnej kúpnej zmluvy, a ani nemá na riešení tejto len ňou nastolenej prejudiciálnej otázky naliehavý právny záujem, keďže jej vyriešením sa jej postavenie nevlastníčky bytu nijak nemení.

2.8. Odvolací súd prijal záver, že podmienka existencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení nebola splnená, a preto mal súd prvej inštancie práve z tohto dôvodu jej žalobu zamietnuť bez jej meritórneho prejednávania. I keď odvolací súd žalobu zamietajúci rozsudok potvrdil, urobil tak z iných dôvodov uvedených vyššie, a to práve pre nedostatok naliehavého právneho záujmu

žalobkyne na požadovanom určení v čase rozhodovania odvolacieho súdu (keďže naliehavý právny záujem skúma súd ex offio v každom štádiu konania). Nedostatok naliehavého právneho záujmu totiž predstavuje samostatný a prvoradý dôvod, pre ktorý určovací žaloba nemôže obstať, a ktorý bez ďalšieho vedie k jej zamietnutiu (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/91/2006). S ďalšími odvolacími námietkami žalobkyne sa z dôvodu, že jej žaloba nebola spôsobilá na meritórne prejednanie, už nezaoberal, a meritórne závery súdu prvej inštancie nepodrobil odvolaciemu prieskumu, pretože týmto rozhodnutím odvolacieho súdu stratili relevanciu. Z rovnakého dôvodu potvrdil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu žalobkyne na prerušenie konania, pretože na prerušenie tohto konania nebol a ani nie je žiadny dôvod.

2.9. Po preskúmaní výroku o trovách konania dospel odvolací súd k záveru, že napadnutý rozsudok je v tejto časti správny. Ak totiž súd prvej inštancie o trovách konania rozhodol podľa ust. § 255 ods. 1 CSP, aplikoval správne ustanovenie zákona. Nárok žalovaných 1/ a 2/ na náhradu trov konania v plnom rozsahu je daný ich plným úspechom v spore, ktorý je zjavný z toho, že žaloba žalobkyne proti žalovaným 1/ a 2/ bola v celom rozsahu zamietnutá. O trovách konania sa totiž rozhoduje podľa zásady úspechu v spore, pričom úspech strany v spore sa zisťuje porovnaním žalobného návrhu a následného rozhodnutia súdu. V posudzovanej veci bola žalobkyňa so svojou žalobou proti žalovaným 1/ a 2/ plne neúspešná, a preto je povinná znášať žalovanými účelne vynaložené trovy konania v plnom rozsahu.

3. Vzhľadom na vyššie uvedené tak možno uzavrieť, že ak súd prvej inštancie žalobu žalobkyne smerujúcu voči žalovaným 1/ a 2/ ako aj jej návrh na prerušenie konania zamietol a úspešným žalovaným 1/ a 2/ priznal voči neúspešnej žalobkyni nárok na náhradu trov konania, je jeho rozhodnutie vo výroku správne, a preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v tejto napadnutej časti podľa ust. § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

3.1. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa ust. § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 396 ods. 1 CSP. Žalovaným 1/ a 2/, ktorí boli v odvolacom konaní plne úspešní, priznal proti žalobkyni nárok na ich náhradu v plnom rozsahu.

4. Proti tomuto rozsudku podala dovolanie žalobkyňa. Žalobkyňa podala dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V úvode dovolania žalobkyňa uviedla krátku rekapituláciu skutkových okolností vo veci. Poukázala aj na konanie pred Okresným súdom Bratislava IV. sp. zn. 25C/417/2009, pričom v tomto konaní bola určená neplatnosť darovacej zmluvy z roku 2005 medzi F. V. a E. Q. a zároveň v tomto konaní bola určená neplatnosť kúpnej zmluvy medzi žalobkyňou v tomto konaní a E. Q.. Súd sa v tomto konaní ani podľa žalobkyne nezaoberal otázkou nadobudnutia vlastníctva žalujúcim F. V., otázkou spôsobilosti F. V. v roku 2001 byť nadobudnúť, no vzájomnú žalobou o určenie neexistencie vlastníckeho práva F. V. k predmetnému bytu zamietol. Aj napriek tomu, že bol F. V. na základe rozhodnutia v konaní 25 C/417/2009 zapísaný na príslušnom liste vlastníctva ako domnelý vlastník, naďalej mala za to, že vlastníctvo k bytu mu nenáležalo, išlo o nevlastníka.

4.1. Poukázala na to, že do právoplatnosti predmetného rozsudku bola zapísaná ako vlastníčka v katastri nehnuteľností, preto svoju aktívnu vecnú legitímáciu odvodzovala od tohto predchádzajúceho zápisu na príslušnom liste vlastníctva. Celú situáciu žalobkyňa podrobne vysvetlila, no aj napriek tomu sa súde nižších inštancií odmietli otázkou platnosti titulu pre nadobudnutie vlastníctva F. V. zaoberať. Svoje rozhodnutie výlučne zdôvodnili z aktuálneho zápisu v katastri nehnuteľností, hoci bol tento spochybnený.

4.2. Z tohto dôvodu mala za to, že jej súde odňali možnosť konať pred súdom, porušili princíp denegatio iustitiae a zároveň zaťažili svoje rozhodnutie vadou svojvôle, arbitrárnosti a zmätočnosti. Ich závery vychádzali z nesprávnych a neúplných skutkových zistení ako aj z nesprávneho právneho posúdenia veci.

4.3. Odvolací súd pochybenie súdu prvej inštancie nielenže neodstránil, ale dokonca ho prehľbil, keď konštatoval, že nemá žalobkyňa naliehavý právny záujem vo veci, hoci predtým súd prvej inštancie dospel k opačným záverom. To všetko navyše bez toho, aby dal žalobkyni čo i len možnosť vyjadriť sa k zámeru posudzujúcu túto právnu otázku opačne, ako to urobil súd prvej inštancie. Z tohto dôvodu mala za to, že išlo aj o prekvapivé rozhodnutie. Poukázala aj na ustálenú súdnu prax, podľa ktorej ide o prekvapivé rozhodnutie predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založil svoje rozhodnutie na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie za naplnenia tej okolnosti, že proti týmto odlišným právnym

záverom odvolacieho súdu nemá sporová strana možnosť sa vyjadriť, právne argumentovať a ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné.

4.4. Rovnakom predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť právne závery, ku ktorým dospel súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podľa jej názoru pokiaľ chcel odvolací súd túto otázku posudzovať inak, mal nariadiť vo veci pojednávanie bývanie a opätovne stranám predniesť svoje predbežné právne posúdenie, ktoré bolo odlišné od záverov súdu prvej inštancie .

4.5. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobkyňa položila 3 právne otázky. Po prvé - Stal sa pôvodný žalovaný F. V., od ktorého ako dedičia odvodzujú svoje vlastníctvo žalovaní, vlastníkom sporného bytu, resp. bol niekedy skutočným vlastníkom dotknutého bytu?

4.6. Po druhé - Môže sa nevlasník (v reťazi neplatných právnych úkonov posledný článok) dovolávať voči inému nevlasníkovi (v reťazi neplatných právnych úkonov prvý článok) určenia vlastníckeho práva, resp. inej právnej ochrany s tým, že mu svedčí tzv. lepšie právo?

4.7. Po tretie - Aké kritériá platia pre takýto spor „z lepšieho práva“, resp. podľa čoho možno takéto lepšie právo určiť?

4.8. Vzhľadom na uvedené žiadala, aby bol rozsudok odvolacieho súdu zmenený tak, že súd určí, že žalobkyňa je vlastníkom špecifikovanej nehnuteľnosti v žalobe a žalovaní sú povinní nahradiť žalobkyni trovy konania. V prípade ak dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu nezmení, navrhla rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

5. Žalovaní 1/ a 2/ podali k dovolaniu písomné vyjadrenie. Dovolanie považovali za nedôvodné, pričom zdôraznili, že dovolateľka dlhodobo ignoruje právoplatné rozhodnutie OS Bratislava IV. pod sp. zn. 25C/417/2009. Žiadali dovolanie odmietnuť, resp. zamietnuť. Zároveň si uplatnili náhradu trov dovolacieho konania.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala advokátom zastúpená (§ 429 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné.

6.1. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

6.2. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

6.3. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

6.4. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

6.5. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku

spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

6.6. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Ak dovolateľ uvedeným spôsobom nepostupuje, dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435, čo je dôvodom pre odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. f) CSP.

6.7. Pre naplnenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch zákonných znakov, ktorými sú: 1/ nesprávny procesný postup súdu, 2/ tento nesprávny procesný postup znemožnil strane sporu realizovať jej patriace procesné práva a zároveň 3/ intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6.8. Pod pojmom nesprávny procesný postup súdu je potrebné rozumieť taký postup súdu v konaní, ktorý je v rozpore so zákonom.

6.9. Aby bola daná prípustnosť dovolania, musí súd svojim nesprávnym procesným postupom znemožniť strane sporu realizovať jej patriace procesné práva, ktoré jej priznáva zákon. Medzi tieto procesné práva patria v zmysle judikatúry najvyššieho súdu napr. právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom, právo nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom, právo byť predvolaný na súdne pojednávanie, právo strany konať pred súdom v materinskom jazyku, alebo v jazyku, ktorému rozumie, právo na to, aby bol rozsudok strane doručený do vlastných rúk. Naopak medzi tieto práva nepatrí právo strany sporu na to, aby súd akceptoval jej procesné návrhy, aby súd rozhodol v súlade s predstavami strany sporu, alebo aby súd odôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv strany sporu.

7. Pre prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP, musí intenzita zásahu do procesných práv strany sporu v dôsledku nesprávneho procesného súdu dosahovať mieru porušenia práva na spravodlivý proces. Základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie sú zásadne „výsledkové“, to znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí v danej veci od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov.

7.1. Žalobkyňa konkrétne odvolaciu súdu vytýka, že nebola zo strany odvolacieho súdu upozornená (§ 382 CSP) na to, že ňou uplatnený nárok bude odlišne právne posudzovať, čo sa týka nedostatku aktívnej vecnej legitímácie a nedostatku naliehavého právneho záujmu. Odvolací súd posudzoval podľa jej názoru vec podľa iných ustanovení, ako súd prvej inštancie bez toho, aby vytvoril procesný priestor na vyjadrenie pre žalobkyňu, bolo pre ňu rozhodnutie odvolacieho súdu prekvapivé. Odvolací súd mal minimálne nariadiť pojednávanie, vykonať dokazovanie, resp. stranám sporu predniesť svoje odlišné právne posúdenie.

7.2. Podľa názoru dovolacieho súdu, rozsudku odvolacieho súdu nemožno pripisovať vadu „prekvapivosti súdneho rozhodnutia“. Na posudzovaný prípad ohľadom (ne)existencie naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c) CSP odvolací súd neaplikoval žiadne ustanovenie všeobecného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a bolo pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Navyše žalobkyňa v dovolaní žiadnym spôsobom nekonkretizovala takéto ustanovenie všeobecného právneho predpisu, len „všeobecne poukázala“, že odvolací súd vec posudzoval podľa iných ustanovení čo sa týka naliehavého právneho záujmu než prvoinštančný súd.

7.3. Účelom § 382 CSP je predchádzať vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, t. j. takých, v ktorých sa odvolací súd v rozhodujúcich okolnostiach odklonil od rozhodnutia súdu prvej inštancie.

7.4. Predmetné ustanovenie vychádza z princípu predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

7.5. Predvídateľnosť súdnych rozhodnutí sa prejavuje aj v tom, že odvolací súd v prípade meritórneho rozhodnutia o odvolaní ešte pred vyhlásením rozhodnutia oboznámi sporové strany so svojim v konaní ešte nevysloveným právnym názorom, ktorý je odlišný od právneho názoru uvedeného v rozhodnutí súdu prvej inštancie, a vytvorí stranám priestor, aby mohli k tomuto právnemu názoru zaujať stanovisko.

7.6. Postup odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 382 CSP sa týka výlučne hmotnoprávneho posúdenia

uplatneného nároku. Uvedené znamená, že prichádza do úvahy v prípade, ak odvolací súd dospeje k záveru, že žalovaný nárok treba posúdiť podľa iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia (iného paragrafu alebo iného jeho odseku). Zároveň musí byť "nové" ustanovenie právneho predpisu pre vec rozhodujúce. Výklad toho, kedy nejde o "nové" ustanovenie právneho predpisu, poskytol najvyšší súd už v znesení z 26. februára 2019, sp. zn. 3Obdo/1/2019 publikovanom ako judikát v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2020 pod R 48/2020. Právne vety z neho sú : I. Nejde o postup odvolacieho súdu v rozpore s ustanovením § 382 Civilného sporového poriadku, ak bez výzvy stranám sporu použije vo svojom rozhodnutí iné ustanovenie právneho predpisu, ako súd prvej inštancie, ak už bolo predmetné ustanovenie aplikované v skoršom štádiu konania, alebo ak jeho možná aplikácia bola posudzovaná v predchádzajúcom kasačnom rozhodnutí odvolacieho súdu. To platí aj v prípade, že pri svojom rozhodovaní odvolací súd použil iné ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu ako súd prvej inštancie, pričom sa jeho aplikácie v ktoromkoľvek štádiu sporu domáhala strana sporu a zároveň druhá strana mala procesnú možnosť sa k jeho použitiu vyjadriť. II. Súčasťou výzvy podľa § 382 C. s. p. nie je uvedenie toho, akým spôsobom mieni odvolací súd konkrétne „nové“ ustanovenie právneho predpisu pri svojom rozhodovaní vykladať.

7.7. Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 1. apríla 2020 sp. zn. III. ÚS 52/2019 zverejnenom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 12/2020 prekvapivosť rozhodnutia inštančne nadriadeného súdu môže spočívať v aplikácii právnej normy, ktorá dosiaľ v konaní nebola použitá sporovými stranami ani súdom, alebo v zmene právneho názoru súdu vyvolanej dôkazom vykonaným alebo skutočnosťou zistenou až v odvolacom konaní, ku ktorým sa účastník nemal možnosť vyjadriť.

7.8. Konanie na odvolacom súde je poznačené vadou zmätočnosti uvedenou v ustanovení § 420 písm. f) CSP zakladajúcou prípustnosť dovolania v súvislosti s námietkou "prekvapivosti" rozhodnutia výlučne vtedy, ak sú kumulatívne splnené nasledujúce podmienky:

1/ Odvolací súd vo veci meritórne rozhodol (t. j. potvrdil alebo zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie),
2/ Na hmotnoprávne posúdenie uplatneného nároku aplikoval "nové" ustanovenie právneho predpisu (t. j. zákonné ustanovenie, ktoré bolo prvýkrát v priebehu súdneho sporu použité až v meritórnom rozhodnutí odvolacieho súdu),

3/ Predmetné ustanovenie bolo pre rozhodnutie odvolacieho súdu rozhodujúce a zároveň odvolací súd nevyzval strany sporu, aby sa k použitiu tohto "nového" ustanovenia vyjadrili. Ak nebola splnená, čo i len jedna z vyššie uvedených podmienok, nie je vo veci daná prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

7.9. O "nové" ustanovenie právneho predpisu nejde vtedy, ak už bolo predmetné ustanovenie aplikované v skoršom štádiu konania, napr. v skoršom rozhodnutí súdu prvej inštancie (zrušenom na základe použitia opravných prostriedkov), alebo ak jeho možná aplikácia bola posudzovaná v predchádzajúcom kasačnom rozhodnutí odvolacieho súdu. Rovnako nemožno dospieť k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je prekvapivé, ak pri svojom rozhodovaní použil iné ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu ako súd prvej inštancie, ak sa aplikácie tohto ustanovenia domáhala niektorá zo strán sporu, či už v priebehu prvoinštančného konania, alebo v odvolacom konaní, a druhá strana sporu mala procesnú možnosť sa k tomu vyjadriť.

8. Rozhodnutie odvolacieho súdu s ohľadom na vyššie uvedené nemožno preto považovať za prekvapivé. Žiada sa tiež dodať, že ak odvolací súd postupuje podľa § 382 CSP, vyzve strany, aby sa vyjadrili k možnému použitiu určitého zákonného ustanovenia. Súčasťou výzvy však nie je uvedenie toho, akým spôsobom mieni odvolací súd dané zákonné ustanovenie pri svojom rozhodovaní vykladať. Táto povinnosť odvolaciemu súdu zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplýva. Nie je preto potrebné oboznamovať strany sporu s výkladom predmetného ustanovenia, ktorý sa chystal odvolací súd zaujať (R 48/2020).

8.1. Najvyšší súd nezistil, že by odvolací súd svoje rozhodnutie založil na aplikácii právneho predpisu doposiaľ nepoužitého, resp. na posúdení takej právnej otázky, ktorá vôbec nebola predmetom posudzovania súdom prvej inštancie. Odvolaciemu súdu preto ani nevznikla povinnosť v zmysle § 382 CSP vyzvať žalobkyňu na vyjadrenie k zmene právneho posúdenia, ani nariadiť pojednávanie, resp. ani

vykonať dokazovanie, ako to nesprávne tvrdí žalobkyňa. Dovolací súd poukazuje na to, že odvolací súd, ako to vyplýva z bodu 13. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, avšak z iných dôvodov, pričom vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, bez potreby zopakovať alebo doplniť dokazovanie vo veci.

8.2. Dovolací súd uvádza a vyplýva to z obsahu rozsudku súdu prvej inštancie (pozri bod 2. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu) v ktorom odvolací súd okrem iného uvádza, že súd prvej inštancie poukazoval aj na argumenty žalovaných, ktorí žiadali žalobu zamietnuť pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, keď napokon súd prvej inštancie mal za to, že žalobkyňa má v zmysle § 137 CSP naliehavý právny záujem na požadovanom určení vlastníckeho práva a aktívnu vecnú legitímáciu s poukazom na nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS/549/2015. Vzhľadom k tomu je možné konštatovať to, že v priebehu konania sa súd prvej inštancie venoval námietkam naliehavého právneho záujmu zo strany žalovaných (aj keď s iným výsledkom). Aj odvolací súd v bode 16. zdôrazňoval, že nedostatok aktívnej vecnej legitímácie a nedostatok naliehavého právneho záujmu žalovaní namietali pred súdom prvej inštancie, na rozdiel od súdu prvej inštancie však odvolací súd konštatoval, že žalobkyňa nemala aktívnu vecnú legitímáciu a na ňou požadovanom určení nemala naliehavý právny záujem.

8.3. V bode 17. odvolací súd uvádzal, že, „ Odvolací súd vychádzal zo zistenia (nesporného), že v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 25C/417/2009 bolo o žalobe F. V. (v tomto našom konaní pôvodného žalovaného) podanej proti Linde Schramovej a žalobkyňi E. F.A. rozsudkom (v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom odvolacieho súdu sp. zn. 6Co/173/2018) právoplatne rozhodnuté, že (zjednodušene) darovacia zmluva (aj zmluva o zriadení vecného bremena a zmluva o zrušení vecného bremena) uzavretá medzi darcom F. V. a obdarovanou E. Q., ktorou F. V. previedol darom vlastníctvo k bytu na E. Q., je neplatná. Ďalej súd určil, že kúpna zmluva následne uzavretá medzi predávajúcou E. Q. a kupujúcou žalobkyňou, ktorou predávajúca previedla vlastníctvo k bytu na žalobkyňu, je neplatná. Vzájomnú žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala určenia, že F. V. nie je vlastníkom bytu, súd pre nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení taktiež právoplatne zamietol. Žalobkyňa podala dovolanie, ktoré Najvyšší súd SR uznesením sp. zn. 7Cdo/139/2019 zo dňa 30.01.2020 odmietol. Súdny všetkých inštancií sa v predmetnom konaní práve na argumentáciu žalobkyne veľmi podrobne zaoberali kolíziou princípov ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka a ochrany dobrej viery žalobkyne ako novej nadobúdateľky bytu (v tom čase zapísanej na liste vlastníctva). Súdny všetkých inštancií vychádzajúc z konkrétnych okolností daného prípadu uprednostnili pred dobrou vierou žalobkyne zásadu nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet, pričom svoje rozhodnutia aj vyčerpávajúcym spôsobom odôvodnili. Je potom nepochybné, že žalobkyňi ako dobromyseľnej nadobúdateľke bytu ochranu neposkytli, keď nezistili žiadne také výnimočné okolnosti, pre ktoré by bolo namieste prelomiť zásadu nemo plus iuris a poskytnúť jej ako dobromyseľnej nadobúdateľke, v tom čase v katastri nehnuteľností zapísanej ako vlastníčke bytu na LV, ochranu jej dobromyseľne nadobudnutého vlastníckeho práva. Právoplatnosťou týchto rozhodnutí bolo reparované porušenie práva pôvodného vlastníka bytu, pôvodne žalovaného F. V., a bola nastolená jeho právna istota. Žalobkyňa, ktorá bola v predmetnom spore neúspešná, má právo domáhať sa od predávajúcej vrátenia kúpnej ceny, ktorú jej zaplatila podľa kúpnej zmluvy, určenej súdom za neplatnú, podľa zásad o vydaní bezdôvodného obohatenia. Žalobkyňa aj takúto žalobu proti predávajúcej podala.“

8.4. Nie je možné teda hovoriť o prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu, keď toto posúdenie naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c) CSP vykonal resp. posúdil odvolací súd inak ako súd prvej inštancie, keď konštatoval napokon nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyne na podanej žalobe a zamietajúcu žalobu žalobkyne potvrdil z týchto iných dôvodov. Ďalej svoje dôvody o nedostatku naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe odvolací súd konkretizoval v bodoch 18. až 20. : „, Podľa ustálenej súdnej praxe a rozhodnutí najvyšších súdnych autorít, ktorá je už notoriou, je naliehavý právny záujem daný vtedy, ak by bolo vyhovením žalobe možné odstrániť spornosť určitého právneho vzťahu, alebo právnej neistoty a ochrániť práva žalobkyne. Je tiež daný vtedy, ak by bolo bez požadovaného určenia buď právo žalobkyne ohrozené, alebo by sa jej právne postavenie stalo neistým. Existenciu naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení nemal odvolací súd za preukázanú a ani ju nezistil. Konštatuje, že žalobkyňa nemá žiadny nadobúdací titul k bytu podľa ust. §

132 Obč. zák. a ochrana jej práv ako dobromyseľnej nadobúdateľke bytu jej zo strany súdu právoplatne poskytnutá nebola. Žalobkyňa teda nie je v žiadnej právnej neistote o tom, či je vlastníčkou bytu, keďže jej vlastnícke právo nemožno odvodiť zo žiadneho nadobúdacieho právneho titulu a ochrana jej dobromyseľnosti bola súdmi všetkých inštancií odmietnutá. Vlastnícke právo k bytu nie je medzi žalobkyňou (ktorá žiadne právo k bytu nemá) a žalovanými 1/ a 2/ (ktorí byt nadobudli do spoluvlastníctva dedením po pôvodnom žalovanom F. V., potvrdeným rozhodnutím v dedičskom konaní) neisté, napriek tomu, že žalobkyňa právnu neistotu (len) tvrdí. Na požadovanom určení teda žalobkyňa nemá naliehavý právny záujem a na podanie žaloby o určenie jej vlastníctva k bytu nie je aktívne vecne legitimovaná.

Ak žalobkyňa argumentovala svoj naliehavý právny záujem tvrdením, že ide o spor dvoch nevlastníkov, a preto treba súdnym rozhodnutím určiť, kto má k bytu lepšie právo, pričom tvrdí, že práve ona, odvolací súd nesúhlasí. Sama žalobkyňa predsa nespuruje, že je nevlastníčkou bytu, s čím odvolací súd súhlasí, pretože nemá žiadny nadobúdací titul (a ochrana jej dobromyseľnosti jej poskytnutá nebola). Z tejto pozície nevlastníčky (teda osoby bez akéhokoľvek práva k bytu) žiada určiť svoje vlastnícke právo k bytu, keď žaluje žalovaných 1/ a 2/, zapísaných ako vlastníkov bytu na liste vlastníctva. Je potom úplne zrejmé, že nejde o spor dvoch nevlastníkov, ale o spor nevlastníka a vlastníkov bytu. Odvolací súd opakuje, že ohľadom vlastníctva bytu žalobkyňa nie je v žiadnej právnej neistote, napriek tomu, že svoju právnu neistotu tvrdí. Len pre samotné privodenie ňou tvrdeného stavu, teda aby išlo o spor dvoch nevlastníkov, potom žalobkyňa žiada prejudiciálne vyriešiť otázku platnosti kúpnej zmluvy, na základe ktorej nadobudol pôvodný žalovaný F. V. vlastnícke právo k bytu, tvrdiac, že je neplatná. Žalobkyňa, ktorá nebola zmluvnou stranou tejto kúpnej zmluvy, nemá žiadne právo k bytu a nie je v žiadnom právnom vzťahu so žalovanými 1/ a 2/, nie je ani aktívne vecne legitimovaná vyvolať spor o neplatnosť predmetnej kúpnej zmluvy, a ani nemá na riešení tejto len ňou nastolenej prejudiciálnej otázky naliehavý právny záujem, keďže jej vyriešením sa jej postavenie nevlastníčky bytu nijak nemení.

Odvolací súd prijal záver, že podmienka existencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení nebola splnená, a preto mal súd prvej inštancie práve z tohto dôvodu jej žalobu zamietnuť bez jej meritórneho prejednania. I keď odvolací súd žalobu zamietajúci rozsudok potvrdil, urobil tak z iných dôvodov uvedených vyššie, a to práve pre nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení v čase rozhodovania odvolacieho súdu (keďže naliehavý právny záujem skúma súd ex offio v každom štádiu konania). Nedostatok naliehavého právneho záujmu totiž predstavuje samostatný a prvoradý dôvod, pre ktorý určovacia žaloba nemôže obstať, a ktorý bez ďalšieho vedie k jej zamietnutiu (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 Cdo 91/2006). S ďalšími odvolacími námietkami žalobkyne sa z dôvodu, že jej žaloba nebola spôsobilá na meritórne prejednanie, už nezaoberal, a meritórne závery súdu prvej inštancie nepodrobil odvolaciemu prieskumu, pretože týmto rozhodnutím odvolacieho súdu stratili relevanciu. Z rovnakého dôvodu potvrdil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu žalobkyne na prerušenie konania, pretože na prerušenie tohto konania nebol a ani nie je žiadny dôvod.“

8.5. Dovolací súd, vzhľadom na uvedené závery vyhodnotil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP za neopodstatnený a je ho potrebné odmietnuť postupom podľa § 447 písm. c) resp. f) CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

9. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré nie sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu. Táto otázka má byť vymedzená tak, aby odpoveď na ňu priniesla vyriešenie právneho problému, a zároveň aby jej právne posúdenie odvolacím súdom prinieslo všeobecné riešenie tej istej typovej právnej situácie.

9.1. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie pri riešení nasl. otázok: Po prvé - Stal sa pôvodný žalovaný F. V.,

od ktorého ako dedičia odvodzujú svoje vlastníctvo žalovaní, vlastníkom sporného bytu, resp. bol niekedy skutočným vlastníkom dotknutého bytu?

Po druhé - Môže sa nevlasník (v reťazi neplatných právnych úkonov posledný článok) dovolávať voči inému nevlasníkovi (v reťazi neplatných právnych úkonov prvý článok) určenia vlastníckeho práva, resp. inej právnej ochrany s tým, že mu svedčí tzv. lepšie právo?

Po tretie - Aké kritériá platia pre takýto spor „z lepšieho práva“, resp. podľa čoho možno takéto lepšie právo určiť?, ktoré žiadala vyriešiť ako nové právne doposiaľ dovolacím súdom neriešené otázky.

9.2. Relevanciu podľa § 421 ods. 1 CSP má právna otázka (nie skutková) otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Musí ísť pritom o takú právnu otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľa odvolacím súdom vyriešená nesprávne (porovnaj § 432 ods. 1 CSP) a pri ktorej - s prihliadnutím na individuálne okolnosti veci (prípady) - zároveň platí, že ak by bola vyriešená správne, súdy by nevyhnutne rozhodli inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom.

9.3. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

9.4. Právne otázky, od ktorých riešenia malo závisieť rozhodnutie odvolacieho súdu a doposiaľ neboli v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešené, formulovala žalobkyňa v dovolaní tak ako sú vyššie uvedené s oponentúrou vyťahnutou tou podstatnou z dovolania vo veci, že súdy (v tejto konkrétnej veci) doposiaľ sa nezaoberali tým, že pôvodný vlasník bytu F. V., vzhľadom na jeho dlhotrvajúcu duševnú poruchu sa nemohol stať (a teda ani nadobudnúť) vlastníctvo k spornému bytu v roku 2001 na základe kúpnej zmluvy. K tomu dovolací súd uvádza, že žalobkyňa pozabudla, hoci to v dovolaní aj uvádza, že vo veci, tak ako aj odvolací súd v bode 17. odôvodnenia konštatoval, že v právoplatne skončenom konaní pod sp. zn. 25C/417/2009 pred OS Bratislava IV bola určená okrem iných za neplatnú aj kúpna zmluva, ktorou mala nadobudnúť vlastnícke právo k bytu práve žalobkyňa. Taktiež za významné je potrebné poukázať na to, že žalobkyňa (a vyplýva to z bodu 17. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu) podala žalobu na plnenie - žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia proti predávajúcej z neplatnej kúpnej zmluvy.

9.5. Je nesporné, že riešením uvedených právnych otázok sa odvolací súd nezaoberal, nakoľko nemal za to, že žalobkyňa z uvádzaných dôvodov by mala naliehavý právny záujem na požadovanom určení vlastníckeho práva k bytu (§ 137 písm. c) CSP) s tým, že ne/platnosť kúpnej zmluvy, ktorou ona mala nadobudnúť predmetný byt už posudzovaná bola (vyššie uvádzané právoplatne skončené konanie pred OS BA IV pod sp. zn. 25C/417/2009) s negatívnym výsledkom, keď už v tomto konaní jej poskytnutá ochrana z dôvodov tvrdenej dobromyseľnosti nebola. Preto od uvádzaných právnych otázok ani nemohlo závisieť rozhodnutie odvolacieho súdu.

9.6. Len pre zopakovanie vo všeobecnosti k naliehavému právnemu záujmu v zmysle § 137 písm. c) CSP z literatúry dovolací súd uvádza: „Žalobca musí naliehavý právny záujem na určení práva preukázať (ibaže právny záujem „vyplýva z osobitného predpisu“). Žalobca (v zásade) nemá naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je, ak už k porušeniu práva došlo. Ochranu už porušeného práva môže dosiahnuť žalobou na plnenie. Iba v zriedkavých prípadoch obstoí určovacia žaloba, ak možno žalovať na plnenie.

9.7. Doktrína preventívneho charakteru určovacej žaloby vychádza preto z toho, že žalobca má naliehavý právny záujem vtedy, ak k porušeniu jeho práva (zatiaľ) nedošlo, avšak jeho právo je neisté alebo ohrozené. Stav tejto neistoty alebo ohrozenia možno (preventívne) odstrániť tým, že bude existovať rozhodnutie súdu o existencii (neexistencii) predmetného práva. Z doktríny preventívneho charakteru určovacej žaloby vyplýva, že žalobný nárok na plnenie konzumuje (v sebe zahŕňa) aj určovací žalobný nárok. To sa prejaví v prípade súbehu týchto žalôb. Z doktríny preventívneho charakteru určovacej žaloby ďalej vyplýva, že podanie určovacej žaloby nespôsobuje, že premlčacia doba prestáva plynúť. Tieto účinky nastanú až podaním žaloby na plnenie. Doktrína preventívneho charakteru určovacej žaloby je svojím spôsobom zakomponovaná už v samotnej legálnej definícii pojmu „žaloba“ (§ 131), resp. pojmu „spor“ (článok I základných princípov). Podľa § 131 je žaloba legálne

definovaná ako procesný úkon, ktorým sa uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva. Ak spor vznikol z ohrozenia subjektívneho práva, uplatňuje sa právo na súdnu ochranu (v zásade) žalobou na určenie, či tu právo je alebo nie je. Ak spor vznikol z porušenia subjektívneho práva, uplatňuje sa právo na súdnu ochranu (v zásade) žalobou na plnenie.

9.8. Doktrínu preventívneho charakteru a interpretačné dôsledky tejto doktríny nie je možné absolutizovať. V mnohých prípadoch ju nemožno vzťahovať na určovacie žaloby, ktoré predpokladá osobitný predpis, teda kde žalobca naliehavý právny záujem nepreukazuje. Pri určovacích žalobách, ktorých cieľom je dosiahnutie zhody zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom, sa táto doktrína neuplatní vtedy, ak má určovacia žaloba charakter žaloby na vydanie knihového práva (ak je určovacia žaloba skrytou žalobou na plnenie). Napokon nie je vylúčené, že za ojedinelých špecifických okolností bude mať žalobca naliehavý právny záujem na určení práva aj vtedy, ak právo už bolo porušené.

9.9. Žalobca má naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je vtedy, ak je tvrdené právo neisté alebo ohrozené za predpokladu, že vyhovujúcim určovacím rozsudkom možno túto neistotu alebo ohrozenie odstrániť. Prívlastok naliehavý chápeme tak, že právny záujem má dostatočnú intenzitu. Naliehavosť sa prejaví v tom, že určovací rozsudok bude pre žalobcu podstatným spôsobom užitočný. Naopak, naliehavosť nie je daná, ak má žalobca k dispozícii iný spôsob ochrany tvrdeného práva.

10. Pri určovacích žalobách však samotná dôvodnosť skutkových a právnych tvrdení žalobcu ešte neznamená, že prípadný vyhovujúci určovací rozsudok bude mať pre žalobcu právny význam, teda či bude sporové súdne konanie užitočné alebo naopak zbytočné. Súdne konanie môžeme chápať aj ako určitú službu poskytovanú štátom žalobcovi za účelom ochrany jeho práv, preto je dôvodné zistiť, či má pre žalobcu zmysel.

10.1. Z doktríny preventívneho charakteru určovacej žaloby vyplýva, že naliehavý právny záujem (v zásade) absentuje, ak má žalobca možnosť žalovať na splnenie povinnosti. Je to tak v prípadoch, keď tvrdené právo už nie je v štádiu neistoty alebo ohrozenia, ale keď už došlo k jeho porušeniu.

10.2. Naliehavý právny záujem musí žalobca preukázať (ibaže právny záujem „vyplýva z osobitného predpisu“. Povinnosť žalobcu preukázať naliehavý právny záujem logicky znamená aj to, že žalobca je povinný uviesť v žalobe skutkové tvrdenia o tom, že naliehavý právny záujem je daný. Na preukázanie týchto tvrdení je povinný navrhnuť dôkazy.

10.3. Podľa väčšinových názorov právnej vedy je naliehavý právny záujem na určení práva vecnou legitimáciou žalobcu. Naliehavý právny záujem je súčasťou žalobného nároku, nejde iba o procesnú podmienku. Z uvedeného vyplýva, že rozhodnutie o právnom záujme (či je alebo nie je daný) je meritórne. Absencia naliehavého právneho záujmu je dôvodom zamietnutia žaloby, nie je dôvodom na zastavenie konania či na odmietnutie žaloby. Uvedenú interpretáciu si osvojila právna prax.

10.4. Ak naliehavý právny záujem chápeme ako procesnú podmienku, potom platí, že súd môže vykonať aj bez návrhu dôkazy, či skutočne existuje (§ 185 ods. 2). (Podľa novej právnej úpravy by mal byť akceptovateľný výklad, že súd nevykonáva pozitívne skúmanie naliehavého právneho záujmu ex offo, keďže jeho preukázanie je vecou žalobcu. Súd však musí mať možnosť negatívneho skúmania ex offo, teda overiť, či právny záujem, ktorý vyplýva z dôkazov navrhnutých žalobcom, aj zodpovedá realite.

10.5. Ak bola podaná určovacia žaloba a nato aj žaloba na plnenie, znamená to, že došlo k porušeniu práva (inak by žalobcom tvrdený nárok na plnenie nevznikol). Žalobca tým (v zásade) stratil naliehavý právny záujem na určení práva. Súd v takom prípade určovacej žalobe nemôže vyhovieť. (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 539 - 557).

11. Vzhľadom k uvádzaným skutočnostiam, nie je opodstatnený ani dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) a rovnako je ho potrebné odmietnuť postupom podľa § 447 písm. c) resp. f) CSP.

12. Žalovaní 1/ a 2/ boli v dovolacom konaní úspešní, preto im dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

13. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.